

ע"פ 10045/17 - פלוני נגד מדינת ישראל, עזבון המנוח זבולון אברמוב
ז"ל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעוורים פליליים

ע"פ 10045/17

כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט מ' מוז
כבוד השופטת ע' ברון

לפני:

פלוני

המערער:

נ ג ד

1. מדינת ישראל
2. עזבון המנוח זבולון אברמוב ז"ל

המשיבים:

ערעור על גזר דיןו של בית המשפט המחוזי בחיפה (ר' סוקול - סג"נ, והשופטות ת' שרון-נתנאל ו-ר' בש) מיום 21.11.2017 בתפ"ח 7534-04-15

תאריך הישיבה:
(19.11.2018)

בשם המערער:
עו"ד תמר אולמן; עו"ד שחר אולמן; עו"ד יעקב
שלומובי'ץ'

בשם המשיבה 1:
עו"ד נורית הרצמן

עמוד 1

השופט מ' מזו:

1. ערעור על גזר דין של בית המשפט המחוזי בחיפה (ר' סוקול - סג"ב, והשופטות ת' שרון-נתנאל ור' בש) מיום 21.11.2017 בתפ"ח 7534-04-15, בגין נגזרו על המערער בגין הרשותו בעבירה הריגה 18 שנות מאסר לריצו' בפועל, עונש מאסר מותנה בן שנתיים, וכן פיצויים בסך 200,000 ₪.

2. ביום 6.4.2015 הוגש לבית המשפט המחוזי בחיפה כתוב אישום נגד המערער אשר ייחס לו עבירות רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין (להלן: חוק העונשין). על-פי עובדות כתוב האישום, ביום 17.3.2015 בשעות אחר הצהרים, אסף זבולון אברמוב ז"ל (להלן: המנוח) שניים מחברי ויחדיו נסעו למרכז היישוב פרדס חנה. באותו עת, ישבו המערער וחברו, זוהר פינקלשטיין (להלן: זהור), על ספסל ברחוב והמתינו לאוטובוס שייקחם למרכז המושבה. המנוח הבхиין במערער, אותו הכיר במסגרת היכרות מוקדמת בגדירה התפתחה ביניהם מחלוקת, ישב על הספסל עם חברו. המנוח עצר את המכונית בה ניג בSemaphore לumarur, ועם עצירתה התפתחה ביניהם ויכוח שgelash לכעסים ולקלות. לאחר מספר דקות פתח המנוח את דלת המכונית, והחל לילכת לכיוון חלקה האחורי של המכונית. בשלב זה קם המערער ממוקםמושבו ורצץ לעברו של המנוח כשבדו סכין, ذקר אותו דקירה אחת עם הסכין בחזה, שלף את הסכין, קרא לזהור להצטרף אליו ונמלט מהמקום. המנוח צעד מספר צעדים לעבר המדרכה ונפל. צוות רפואי שהזעק למקום ביצע במנוח פועלות החיהה, אך בעבר זמן קצר נקבע מותו.

3. לאחר מעצרו של המערער, הורה בית המשפט לבקשת בא-כוכו להעביר את המערער לבדיקה פסיכיאטרית בהתאם להוראת סעיף 17 לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991. המערער סירב לשתף פעולה בבדיקה, אך התרשםות הרופאה הבודקת הייתה כי המערער אינו במצב פסיכוטי.

ביום 26.3.2015 הורה בית המשפט להפנות את המערער לבדיקה נוספת על-פי הנחיות הפסיכיאטר המחוזי. הפסיכיאטר המחוזי הורה על העברתו של המערער להסתכלות בבית החולים "שער מנשה". ביום 5.4.2015 נמסרה חוות דעתה הראשונה של ד"ר ע' נעון (להלן: ד"ר נעון), מנהלת מחלקה בבית החולים "שער מנשה", שעסיקה בסוגית כשירותו של המערער לעמוד לדין. חוות דעת זו,علاה כי "קיים חשש שמדובר בבחור הסובל ממחלת נפש", ולאור זאת הושאר המערער בתנאי אשפוז במחלקה להסתכלות נוספת, וכן נמסרנו לד"ר נעון מסמכים רפואיים וחומר מתיק החקירה. ביום 17.4.2015 נמסרה חוות דעתה המשלימה של ד"ר נעון, בה חוותה כי "אין לי ספק לאור הבדיקות שמדובר בבחור צער חרולה נפש פסיכוטי... בעת שהותו במחלקה אינו מבידיל בין טוב לרע, מותר לאסור", וכי נכון למועד הבדיקה המערער אינו מסוגל לעמוד לדין. עם זאת הוסיףה ד"ר נעון כי היא אינה יכולה להביע דעתה לגבי מצבו הנפשי של המערער בעת ביצוע העבירה.

בהמשך לכך התיר בית המשפט לתביעה להפנות לד"ר נעון שאלות הבהרה בנוגע לחווות דעתה. בתשובתה הבהירה ד"ר נעון כי היא סבורה שמדובר בחולה נפש, אך הוסיףה כי אין בידה לקבוע באמ העבירה שביצע קשורה למחלתו, ולכן היא ממליצה לשקלול המשך אשפוזו עד לבירור עניין זה, או להפנותו להסתכלות במקום אחר.

לאור האמור, ולביקשת המדינה הורה בית המשפט המחוזי לפסיכיאטר המוחזוי למןנות פאנל של מומחים אשר יחווה דעתו לגבי כשרותו הנפשית ולגבי אחוריותו של המערער לביצוע המעשים המיוחסים לו במועד ביצוע העבירה. בחומרה דעתו מיום 29.7.2015 (ת/201ג') קבע פאנל המומחים כי המערער "לא היה שרי במעמד פסיכוטי פעיל או של מחלת נפש מבוגן המשפטי" בעת ביצוע העבירה וכי הוא מסוגל לעמדוד לדין. נוכח חוות דעת זו חדש ההליך, אך המערער סירב לשפט פעולה עם סנגירו, סירב לתת מענה לכתב האישום וטען כי המנוח לא מת והוא נמצא בבית החולים, וגם במהלך שמיית הריאות המשיך המערער לגדף את סנגירו ואת בית המשפט והפריע לניהול התקין של המשפט (פסקאות 12-20 להכרעת הדין). צוין כי בעדות חברי הפאנל בבית המשפט הובהר כי לדעת הפאנל המערער "סובל מהפרעת אישיות ולא ממחלה נפש" (ד"ר מרוז).

4. במסגרת פרשת ההגנה, טען בא-כוח המערער, בהتابס על חוות דעתה של ד"ר נעון, כי בשל מצבו הנפשי של המערער חל הסיג לאחריות פלילית על פי סעיף 34 לחוק העונשין, ولكن יש לזקתו. יעור כי בא-כוח המערער חזר בו מהטענה שהועלתה בתחילת ההליכים בדבר חוסר מסגולותו של המערער לעמדוד לדין.

5. בהכרעת הדין מיום 6.9.2017 זיכה בית המשפט המחוזי את המערער מביצוע עבירות הרצח, ותחת זאת הרשע אותו ביצוע עבירת הריגה על פי סעיף 298 לחוק העונשין. נקבע כי בהتابס על מכלול הריאות שהובאו, הוכח מעלה לספק סביר כי המערער הוא ש开阔 את המנוח וגרם למותו. יחד עם זאת, הגיע בית המשפט למסקנה כי אין בריאות שהוצעו בפניו כדי להצביע על כוונה והחלטה מוקדמת של המערער להמית את המנוח, וכן נקבע כי לא הוכח היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירות הרצח. עם זאת, נקבע כי הוכחו מעלה לספק סביר יסודות עבירת הריגה.

אשר לטענה בדבר התקיימות סיג אי השפויות בעניינו של המערער, נקבע כי יש לבחיר את חוות דעתם של חברי הפאנל - אשר מצאו כאמור כי בעת ביצוע העבירה המערער היה מסוגל להבחן בין מותר לאסור, לא היה במצב פסיכוטי ולא פעל תחת מחשבות שווה - על פני חוות דעתה של ד"ר נעון. לפיכך, נקבע כי לא הוכח שהמעערר חולה במחלה נפש, וכי לא הוכח שבמועד האירוע התגלו אצליו סימפטומים למחלה נפש. לנוכח האמור, נקבע כי לא חל הסיג לאחריות פלילתית במרקם דין.

6. טרם מתן גזר הדין הורה בית המשפט על הגשת תסקרים בעניינים של המערער ושל משפחת המנוח. מהתשකיר שהוגש בעניינו של המערער,علاה כי המערער הוא יליד שנת 1996 והוא בן להורים קשי-ים, וכי הוא מתקשה ביצירת קשרים חברתיים ונוטה להתנתקות אימפלטיבית. להערכת שירותי המבחן, רמת הסיכון כי המערער ישוב לבצע עבירות אלימות היא גבוהה, ובמצב זה לא ניתנה כל המלצה טיפולית או שיקומית. כמו כן, צוין כי בשנת 2013 המערער העמד לדין בגין עבירות אלימות (תקיפה סתם) שנעבירה בשנת 2011, בעת שהיה קטין (כבן 15), וההילן הסתיים ללא הרשעה בהטלת צו שירות לtoluaלת הציבור וחתימה על התcheinבות. מהתשකיר שהוגש בעניינה של משפטת המנוח,علاה כי המנוח, אשר היה בן 22 במוות, השאיר אחריו שבר קשה במשפטה, וכי נסיבות מוות גרמו למשפחה תחששה של אבדן ביטחון ושליטה על החיים.

7. ביום 21.11.2017 נגזר דיןו של המערער. בית המשפט הדגיש כי נסיבות ביצוע העבירה - יציאתו של המערער מביתו עם סכין, היעדר סיכון לחיו, והחלהה המכוננת לכל הפגיעה לפחות את המנוח באופן קשה ולהרהיינו - מצביעות על החומרה הרבה שבממשי המערער, באופן מהшиб קביעת מתחם עונש הולם וחמור. לאחר בוחינת הפסיקה הנוגגת בעבירת הריגה בסיסיות דומות, נקבע כי מתוך העונש ההולם עומד על 16-20 שנות מאסר בפועל.

אשר לגזירת עונשו של המערער בתחום המתחם, בית המשפט הביא בחשבון בין היתר את גילו הצער של המערער (בן 18-4 חודשים בזמן ביצוע העבירה), את נסיבותו האישיות של המערער, ואת העבירה הקודמת שעבר המערער בשנת 2011. כמו כן, הביא בית המשפט בחשבון את מצבו הנפשי של המערער, וקבע כי למרות שהפרעונו הנפשיות של המערער אינן בגדר מחלת נפש הפוגעת בכושרו לשאת באחריות למשעו, הן מאירות פן מסוים באישיותו ובהתנהגותו. בהתחשב באלה, השית בית המשפט על המערער 18 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי למשך שנתיים בלבד יערעור במשך 3 שנים מיום שחרורו על העבירה בה הורשע, ותשלום פיצויים למשפחה המנוח בסך כולל של 200,000 ₪.

8. ערעورو של המערער מופנה נגד חומרת העונש. בערעור נטען בין היתר כי שגה בית משפט קמא בעת שקבע את עונשו של המערער קרוב לעונש המרבי לעבירה הרגילה, וכי יש בנסיבות המקרא כדי להצדיק עונש פחות חמור. בהקשר זה, הודה כי בית משפט קמא לא העניק משקל ראוי להוראות סעיף 40(ט) לחוק העונשין, בכל הנוגע לכולתו של המערער להבין את הפסול במשעו, וזאת בשים לב לגילו הצער של המערער בעת ביצוע העבירה ולמצבו הנפשי.

9. בדיון בפנינו חזרה באת-כח המערער על נימוקי הערעור, תוך שהדגישה כי עונש המאסר מחמיר עם המערער בצורה ממשמעותית, וזאת בין היתר לנוכח גילו הצער ומצבו הנפשי. עוד הודה כי בשל מצבו הנפשי של המערער, הוא חווה את מאסרו בצורה קשה יותר מאשר אדם "רגיל" המצוי במאסר. כאן המקום לציין, כי בתחילת הופנה ערעورو של המערער גם לפני הכרעת הדין, ברם בעקבות העורותינו לאחר שמיעת טענות הצדדים, הודיעה באת-כוחו של המערער כי הוא אינו עומד על הערעור על הכרעת הדין, ומשכך נדחה במקום הערעור לעניין הכרעת הדין.

מנגד, באת-כח המדינה טענה כי אין מקום להתערב בגין דין של המערער, וכי נסיבות המקרא המפורטוות בגין דין של בית המשפט המחויז, מצדיקות מיצוי הדין עם המערער. כן נטען כי רמת המסוכנות של המערער גבוהה מאוד, וכי במצב זה, שהותו של המערער בכלל משרתת את האינטרסים הציבוריים.

דין והכרעה

10. לאחר עיון הגענו לכל מסקנה כי בהתחשב מכלול נסיבות העניין יש הצדוק במקרה זה להקלת-מה בעונשו של המערער בגין מתחם העונשה שנקבע.

11. מנעד העונשה הנהוגת בעבירות הרגילה הוא רחב. יש שעבירות הרגילה קרובות בנסיבות העבירה של גרים מוות בראשנות, ויש שהיא קרובות בנסיבות לעבירות רצח. בנוסף, העונשמושפע כਮובן מהנסיבות הייחודיות של כל מקרה ומקרה ונסיבות האישיות של הנאים. במקרים של עבירות הרגילה הקרובות בנסיבות לרצח (במקרים רבים מסווג זה האישום המקורי היה, כמו עבינינו, בעבירות רצח), רמת העונשה הנהוגת היא במנעד שבין 12 ל- 20 שנות מאסר, אף כי היו מקרים של חריגה לקולה מטווח זה (ראו למשל: ע"פ 13/1354 קסיס נ' מדינת ישראל ע"פ 10/6095 יחיא נ' מדינת ישראל (18.7.2012); ע"פ 4877/07 וחיב נ' מדינת ישראל (23.10.2014); ע"פ 4209/14 קרון נ' מדינת ישראל (15.11.2015); ע"פ 4749/17 גניס N' מדינת ישראל (2.2.2009); ע"פ 5987/15 פלוני נ' מדינת ישראל (12.7.2017); ע"פ 6477/10 מיליק נ' מדינת ישראל (30.8.2017); ע"פ 6795/05 אואנינו נ' מדינת ישראל (29.1.2007); ע"פ 6317/14 מכאו נ' מדינת ישראל (8.1.2013))

.(24.1.2017) פלוני נ' מדינת ישראל (07.10.2007); וע"פ 6/2090.

12. נכון האמור לא מצאנו כי יש מקום להתערב בתחום העונש ההולם שקבע בית משפט קמא בעניינו. עם זאת, מצאנו כי שילובן של הנסיבות המתקיימות במקורה דין - גילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירה (18-4 חודשים), העדרו של עבר פלילי (למעט עבירה שביצע בהיותו קטן שהסתימה ללא הרשות) ובויקר מצבו הנפשי המורכב, כעולה מהמפורט בתמצית בפסקה 3 לעיל - מצדיק גזרת עונש מאסר בפועל שאינו קרוב לעונש המרבי בעבירות ההרגה.

13. אשר על כן אנו מחייבים להעמיד את עונשו של המערער על 16 שנות מאסר לRICTO בפועל, כאשר שאר רכיבי גזר הדין יוותרו על כנמם.

ניתן היום, ט"ז בטבת התשע"ט (24.12.2018).

שיפט

שיפט

שיפט